

Rajcza 02.07.2023

**PROGRAM PRAC REKONSTRUKCJI OŁTARZY
NEOGOTYCKICH W SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ
KAZIMIERZOWSKIEJ W RAJCZY.**

Adresat oferty: **Sanktuarium Matki Bożej Kazimierzowskiej**

**Rzymskokatolicka Parafia Św. Wawrzyńca D.M. i Św. Kazimierza Królewicza,
ul. Rynek 1, 34-370 Rajcza.**

Wykonawcy:

Prace stolarskie i snycerskie;

Pracownia Stolarstwa Artystycznego BESKIDPROJEKT

KH Pracownia,

NIP: 5532579285

Rajcza 139, 34-370 Rajcza,

tel. +48 519-146-136

mail: stolarstwowcnc@gmail.com

Prace konserwatorskie;

Konserwacja Dzieł Sztuki Tadeusz Kalfas

NIP: 5531324755

34-350 Węgierska Górka, ul. Obrońców Węgierskiej Górki 11

Nr Dypl. ASP Kraków 5292

Tel.+48 696 -207 -304

Mail: tedikalfas@gmail.com

1. Niniejsza dokumentacja przedstawia szczegółowy plan rekonstrukcji i konserwacji elementów, dwóch neogotyckich, przyściennych ołtarzy, znajdujących się w Sanktuarium Matki Bożej Kazimierzowskiej w Rajczy. Z uwagi na kultowy charakter ołtarzy, zachowane elementy oraz ich wysokie wartości artystyczne i historyczne, uznano za konieczne przeprowadzenie pełnej rekonstrukcji i konserwacji technicznej oraz estetycznej obiektów, która przywróci pierwotny, możliwy do osiągnięcia, autorski charakter dzieł. Rekonstrukcja elementów ołtarza będzie przeprowadzona na podstawie zachowanej dokumentacji fotograficznej, rysunkami projektowymi oraz sposobu wykonania zachowanych elementów.

Czerwonym kolorem zaznaczono elementy do rekonstrukcji
Zielonym kolorem zaznaczono istniejące elementy do renowacji.

2. Opis ołtarzy:

Ołtarze neogotyckie w Sanktuarium Matki Bożej Kazimierzowskiej w Rajczy były ważnym elementem wyposażenia wnętrza, kultu religijnego oraz zabytkiem o nieocenionej wartości artystycznej. Na podstawie zachowanych elementów możemy stwierdzić, że ołtarze swoją budową i neogotyckim charakterem były identyczne, co świadczy, że pochodzą one z jednego okresu i wykonane zostały przez jednego artystę. Wykonane zostały z drewna liściastego – lipowego (rzeźby, elementy snycerskie i częściowo stolarskie) i iglastego (konstrukcja ołtarzy), ozdobione bogatą dekoracją rzeźbiarską, złożone i polichromowane.

Ołtarze należały do popularnego typu nastaw architektonicznych. Wznosiły się one na prostokątnych mensach ozdobionych płycinami i półkolumnami. Budowa nastawy - retabulum była neogotycka. Nad mensą znajdowała się predella, stanowiąca jednocześnie optyczną podstawę dla trzonu ołtarza. Trzon retabulum był trójosiowy, przy czym oś środkowa, wyodrębniona za pomocą wąskich kolumn była dwukrotnie szersza od bocznych. W interkolumnium znajdują się ostrołukowo zamknięte nisze, w których umieszczono rzeźby. Po bokach, w osiach zewnętrznych ołtarzy, znajdują się bogato rzeźbione wici roślinne.

Części środkowe i boczne wieńczą wimpergi, dekoracyjne wykończenia w kształcie trójkątów. Pole trójkąta rzeźbione ślepym lub ażurowym maswerkiem. Zwieńczenia są trójosiowe, wykorzystujące charakterystyczny dla architektury gotyckiej i neogotyckiej, pionowe elementy dekoracyjne w postaci pinakli, smukłych wieżyczek, zakończonych od góry iglicami, których krawędzie udekorowane są żabkami i które zwieńczone są kwiatonami.

3. Analiza dokumentacji:

Dokumentacja fotograficzna została szczegółowo przeanalizowana w celu zidentyfikowania poszczególnych elementów stolarki ołtarza do odtworzenia. Na podstawie zachowanych elementów, sposoby ich wykonania, zarówno pod względem stolarskim, jak i snycerskim, materiałów fotograficznych oraz na podstawie istniejących analogii zostały opracowane plany rekonstrukcyjne ołtarzy.

4. Plan rekonstrukcji: Rekonstrukcja stolarki ołtarza będzie obejmować następujące elementy:

- Odtworzenie drewnianej mensy ołtarza, uwzględniającego odpowiednie wymiary i proporcje względem zachowanych elementów ołtarza,
- Rekonstrukcja drewnianej konstrukcji ołtarza, wraz z niszą na figurę,
- Odtworzenie zdobień roślinnych, kwiatonów, łuków o ostrołukowym kształcie oraz innych detali charakterystycznych dla stylu neogotyckiego.
- Rekonstrukcja polichromii stolarki ołtarza na podstawie zachowanych oryginalnych elementów.
- Wykonanie złoceń elementów snycerskich w technice pulmentowej – klejowej, złotem płatkowym na zaprawie kredowo-klejowej.

5. Materiały:

Do rekonstrukcji ołtarza będzie wykorzystane wysokiej jakości klejone drewno lipowe, które jest tradycyjnie stosowane w tego typu stolarskich pracach. Drewno lipowe charakteryzuje się wytrzymałością, łatwością obróbki oraz estetycznym wyglądem, co sprawia, że doskonale nadaje się do odtwarzania elementów ołtarza.

Przeprowadzenie wszystkich prac konserwatorskich, pod względem techniki i technologii nawiązywać będzie do technologii pierwotnej w której obiekty zostały wykonane.

6. Techniki stolarskie:

- Rzeźbienie:

Stosujemy starannie wybrane narzędzia rzeźbiarskie i tradycyjne techniki rzeźbienia, aby odtworzyć oryginalne zdobienia i detale ołtarza. Rzeźbienie będzie realizowane ręcznie przez naszych wykwalifikowanych stolarzy, którzy posiadają umiejętności i doświadczenie w tej specjalności.

- Toczenie:

W przypadku elementów ołtarza, które wymagają precyzyjnego kształtowania, zastosujemy technikę toczenia. Toczenie drewna umożliwi nam odtworzenie krzywizn, kształtów i detali charakterystycznych dla neogotyckiego stylu.

- Składanie i montaż:

Elementy ołtarza, takie jak sterczyny, czołganki, łuki i inne detale architektoniczne, będą składane i montowane, aby uzyskać stabilną i trwałą konstrukcję. Wykorzystamy tradycyjne techniki stolarskie, takie jak stosowanie kołków, wtyków i kleju, aby zapewnić solidne połączenia między elementami.

- Frezowanie będzie wykorzystane do stworzenia skomplikowanych wzorów, zdobień roślinnych oraz innych detali charakterystycznych dla stylu neogotyckiego. Przez zastosowanie frezowania będziemy w stanie uzyskać wyraźne, ostre i precyzyjne linie oraz zdobienia, co wpłynie na autentyczny wygląd ołtarza.

7. Proponowane postępowanie konserwatorskie.

- Wstępne oczyszczenie powierzchni elementów ołtarzy z brudu i kurzu.
- Pobranie próbek do badań laboratoryjnych, wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw, oraz pierwotną kolorystykę obiektów.
- Impregnacja metodą zanurzenia w kąpeli zdemontowanych elementów wystroju, po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie 15% roztworu Hekolu w octanie etylu.
- Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa, i pozostawienie drewna zawiniętego folią w celu powolnego odparowania rozpuszczalnika.
- O ile badania stratygrafii obiektu potwierdzą występowanie na powierzchni struktury ołtarzy i w partiach polichromowanych rzeźb - warstwy polichromii pierwotnej lub innej wcześniejszej, której wartość artystyczna i stan zachowania uzasadniać będą jej odsłonięcie, proponuje się usunięcie późniejszych nawarstwień.

- Usunięcie z powierzchni obiektów wtórnych złocen olejnych oraz uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.
- Uzupełnienie ubytków drewna wstawkami z drewna dobranej gatunkowo do oryginalnego. Opracowanie powierzchni wstawek.
- Uzupełnienie drobnych ubytków formy rzeźbiarskiej kitem trocinowym na bazie żywicy Hekol. Opracowanie powierzchni kitów.
- Uzupełnienie pęknięć i szczelin drewna masą dwuskładnikową o nazwie Akson S. C. 258.
- Zabezpieczenie użytego drewna środkiem grzybo i owadobójczym „Xirein” firmy Bresciani.
- Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kołki drewniane.
- Oklejenie połączeń drewna płótnem lnianym dekatyzowanym.
- Założenie zapraw klejowo-kredowych i opracowanie ich powierzchni.
- Odczyszczenie zachowanych złocen.
- Położenie pod złocenia podkładów pulmentowych.
- Uzupełnienie partii złocen i srebrzeń przy użyciu złota płatkowego i proszkowego oraz srebra proszkowego w technice tradycyjnej klejowej (pulmentowej).
- Położenie izolacji szelakowej na kity kredowe w partiach polichromii olejnej .
- Uzupełnienie warstwy malarskiej w partiach stolarki ołtarzowej.
- Uzupełnienie oryginalnej polichromii rzeźb i elementów snycerskich metodą punktowania odsączonymi z nadmiaru spoiwa farbami olejnymi.
- Rekonstrukcja polichromii ołtarzy farbami olejnymi na zaprawie kredowo-klejowej.
- Rekonstrukcja złocen w technice klejowej – pulmentowej złotem płatkowym’
- Zabezpieczenie warstw polichromii werniksem damarowo- woskowym.
- Zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu ołtarzy.
- Montaż poszczególnych elementów ołtarzy przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.

8. Termin realizacji:

Czas potrzebny na rekonstrukcję stolarki ołtarza zostanie ustalony po dokładnej analizie projektu. Szacowany termin zakończenia rekonstrukcji zostanie podany po wcześniejszych konsultacjach z odpowiednimi specjalistami i uwzględnieniu warunków technicznych i logistycznych.